

Bruxelles, 31. svibnja 2024.
(OR. en)

10402/24

CLIMA 215
ENV 561
ENER 257
TRANS 251
AGRI 443
ECOFIN 609
COMPET 597
IND 285
MI 546

NAPOMENA

Od:	Glavno tajništvo Vijeća
Za:	Odbor stalnih predstavnika / Vijeće
Predmet:	Komunikacija Komisije o klimatskom cilju EU-a za 2040. – rasprava o politikama

1. Kako bi usmjerilo raspravu o politikama o navedenoj temi na sastanku Vijeća (okoliš) 17. lipnja 2024., predsjedništvo je pripremilo priloženu napomenu i pitanja za ministre i ministrice.
2. Odbor stalnih predstavnika poziva se da napomenu i pitanja predsjedništva primi na znanje te da ih proslijedi Vijeću radi navedene rasprave o politikama.

Komunikacija Komisije o klimatskom cilju EU-a za 2040.

– Rasprava o politikama –

Uvod

Komisija je 6. veljače 2024. objavila komunikaciju naslovljenu „Osiguravanje naše budućnosti – Klimatski cilj EU-a za 2040. i put prema klimatskoj neutralnosti do 2050. uz izgradnju održivog, pravednog i prosperitetnog društva”¹ („Komunikacija o klimatskom cilju za 2040.”). U njoj je predstavljena vizija za razdoblje nakon 2030. u kontekstu sve intenzivnijih klimatskih promjena i s njima povezanih sve većih stvarnih troškova. Iznosi se vizija Europe kao kontinenta sa stabilnim industrijskim ekosustavom, čistom, niskougljičnom i cjenovno pristupačnom energijom te održivom hranom i materijalima, koji će građanima EU-a pružiti rezultate i EU učiniti otpornim na buduće krize.

¹ Dok. 6291/24 + ADD 1 – 6.

Na temelju detaljne procjene učinka u Komunikaciji se preporučuje da se do 2040. neto emisije stakleničkih plinova smanje za 90 % u odnosu na 1990. kako bi EU ostao na dobrom putu da postigne klimatsku neutralnost do 2050., kao što je navedeno u Europskom zakonu o klimi. Preporučeni je cilj u skladu sa znanstvenim savjetima i obvezama iz Pariškog sporazuma. Nakon što se postigne dogovor o cilju za 2040., on će postati temelj novog nacionalno utvrđenog doprinosa EU-a u skladu s Pariškim sporazumom, koji će se dostaviti UNFCCC-u znatno prije konferencije COP30. U Komunikaciji se navodi da bi za ostvarivanje cilja da se neto emisije stakleničkih plinova smanje za 90 % razina preostalih emisija stakleničkih plinova u EU-u 2040. trebala biti manja od 850 Mt ekvivalenta CO₂, a uklanjanje ugljika trebalo bi dosegnuti do 400 Mt CO₂. Kako bi se dopunila uklanjanja putem zemljišta kojima se sekvstrira ugljik u biomasi i tlima, bit će potrebno industrijsko uklanjanje ugljika iz biogenih i atmosferskih izvora kako bi se postigao cilj za 2040. te nulta neto stopa do 2050., a nakon toga i apsolutne negativne emisije. To će uključivati uvođenje rješenja za hvatanje, upotrebu i skladištenje ugljika kako bi se smanjile i nadoknadile emisije stakleničkih plinova koje je teško smanjiti u nekim industrijskim sektorima, zrakoplovstvu ili pomorstvu. Stoga je Komisija uz Komunikaciju o klimatskom cilju za 2040. objavila i komunikaciju naslovljenu „Prema ambicioznom industrijskom upravljanju ugljikom u EU-u”² u kojoj se utvrđuje strategija za razvoj zajedničkog i sveobuhvatnog okvira politike i ulaganja za industrijsko upravljanje ugljikom u EU-u kojim se pružaju regulatorna sigurnost i poticaji za ulaganja u hvatanje, skladištenje, upotrebu i uklanjanje ugljika, kao što su Bio-CCS i DACCS.

U Komunikaciji o klimatskom cilju za 2040. također se navodi niz poticajnih uvjeta za postizanje preporučenog cilja, posebice potpuna provedba dogovorenog okvira klimatske i energetske politike do 2030., osiguravanje konkurentnosti europske industrije, veća usmjerenost na pravednu tranziciju u kojoj nitko neće biti zapostavljen, jednaki uvjeti s međunarodnim partnerima te strateški dijalog o okviru za razdoblje nakon 2030., među ostalim s industrijskim i poljoprivrednim sektorom.

² Dok. 6306/24.

Detaljno razmatranje navedene komunikacije i popratne procjene učinka u Vijeću započelo je na sastanku Radne skupine za okoliš 12. veljače 2024. Vijeće (okoliš) pokrenulo je 25. ožujka 2024. prvu raspravu o Komunikaciji Komisije. Izražena je opća potpora određivanju klimatskog cilja za 2040., a poticajni uvjeti navedeni u Komunikaciji smatrani su relevantnima.

Trenutačno stanje

S obzirom na međusektorsku prirodu Komunikacije o klimatskom cilju za 2040. predsjedništvo je aktivno uključilo druge relevantne sastave Vijeća na tehničkoj razini u rasprave o toj komunikaciji i njezinoj procjeni učinka, uključujući sastave zadužene za energetiku, industriju, promet, poljoprivredu i financijske poslove. Osim toga, održani su posebni sastanci kako bi se Komisiji omogućilo da pruži odgovore i pojašnjenja u vezi s brojnim pitanjima koja su postavile delegacije. Različiti sastavi Vijeća prepoznali su potrebu za uzimanjem u obzir klimatskih promjena u svojim sektorima te za razvojem politika i mjera u skladu s ciljem klimatske neutralnosti EU-a, čime bi se omogućio daljnji napredak u tranziciji³.

³ Vidjeti primjerice: Zaključke Vijeća o budućnosti digitalne politike EU-a od 21. svibnja 2024. (dok. 9957/24); Zaključke Vijeća o jačanju europske konkurentnosti putem svemira od 23. svibnja 2024. (dok. 10142/24); Zaključke Vijeća o jačanju vrednovanja znanja kao alata za otpornu i kompetitivnu industriju te stratešku autonomiju u otvorenom gospodarstvu u Europi (dok. 10182/24); Zaključke Vijeća o tematskom izvješću Europskog revizorskog suda br. 28/2023: „Javna nabava u EU-u – Manje tržišnog natjecanja za ugovore dodijeljene za radove, robu i usluge u desetogodišnjem razdoblju do 2021.”, odobrene 23. svibnja 2024. (dok. 10358/24); Zaključke Vijeća o konkurentnoj europskoj industriji koja pokreće našu zelenu, digitalnu i otpornu budućnost od 24. svibnja 2024. (dok. 10127/24); Zaključke Vijeća naslovljene „Jedinstveno tržište u korist svih” od 24. svibnja 2024. (dok. 10298/24) i Zaključke Vijeća o razvoju održive infrastrukture elektroenergetske mreže od 30. svibnja 2024. Trebalo bi napomenuti i da je u Izjavi iz La Hulpea o budućnosti socijalne Europe, donesenoj na Konferenciji na visokoj razini o europskom stupu socijalnih prava koju je organiziralo belgijsko predsjedništvo 15. i 16. travnja 2024., istaknut cilj poticanja pravedne i poštene tranzicije prema klimatskoj neutralnosti.

Rasprave na tehničkoj razini o klimatskom cilju za 2040. obuhvatile su širok raspon tema. Delegacije općenito dijele mišljenje da bi svi sektori trebali doprinijeti tranziciji, uzimajući u obzir njihove posebnosti i različite okolnosti u državama članicama, kao i potrebu da se osigura pravedna tranzicija i njezina konkretna provedba. Posebne točke koje su istaknute na raspravama sažete su u sljedećim odjeljcima.

Očuvanje konkurentnosti europske industrije i uloge jedinstvenog tržišta

Delegacije čvrsto smatraju da je ključno zaštititi konkurentnost europske industrije i osigurati jednake uvjete na globalnoj razini i unutar EU-a. Aktivna klimatska diplomacija neophodna je kako bi se potaknuli pojačani globalni naponi za ublažavanje klimatskih promjena. EU bi trebao iskoristiti svoju ulogu predvodnika na tržištima novih tehnologija i u najvećoj mogućoj mjeri primijeniti jedinstveno tržište. Akt o kritičnim sirovinama i Akt o industriji s nultom neto stopom emisija mogu pomoći u povećanju mogućnosti za razvoj i širenje novih tehnologija. Istodobno je potrebno ulagati u osposobljavanje, stjecanje vještina i prekvalifikaciju radnika kako bi se osiguralo da radna snaga Unije može odgovoriti na potrebe tranzicije i promjene na tržištu rada.

Potreba za daljnjim ulaganjima i pojačanom koordinacijom u kontekstu razvoja infrastrukture

Općenito je prepoznata potreba za većim ulaganjima, među ostalim u čistu tehnologiju i infrastrukturu za energiju i promet, kao i potreba za otklanjanjem prepreka kako bi se ubrzalo uvođenje prekogranične infrastrukture. Važno je imati pouzdan i predvidljiv okvir za ta ulaganja, ali istodobno treba izbjegavati prekomjernu regulaciju i birokraciju. Instrument za povezivanje Europe i Inovacijski fond ključni su alati koje treba učinkovito provoditi. Glavni je ograničavajući čimbenik postupak izdavanja dozvola koji bi trebalo pojednostavniti i skratiti. Važno je izgraditi administrativne kapacitete i razmjenjivati smjernice, informacije i zajedničke podatke, po mogućnosti putem tematskih platformi. Općenito se poziva na učinkovito korištenje fondova EU-a i priznavanje važne uloge Europske investicijske banke. Međutim, prepoznaje se i da je potrebno više privatnog kapitala, među ostalim za istraživanje, razvoj i inovacije. Rizike povezane s ulaganjima trebalo bi ublažiti, primjerice regulatornom potporom ili mehanizmima podjele rizika. Ostali prijedlozi delegacija uključuju poticanje javno-privatnih partnerstava i promicanje prekograničnih projekata i suradnje, među ostalim u pogledu financiranja. Neke delegacije istaknule su i potrebu za usmjeravanjem državnih potpora kako bi se izbjeglo narušavanje tržišnog natjecanja.

Sinergija i usklađenost kružnog gospodarstva i klimatskih politika

Kružno gospodarstvo i učinkovitost iskorištavanja resursa općenito su prepoznati kao važni načini za smanjenje emisija stakleničkih plinova, troškova za društvo te ovisnosti o uvozu. Nekoliko delegacija predložilo je uključivanje pristupa kružnog gospodarstva u klimatsku politiku. Trebalo bi provoditi politike kružnog gospodarstva usmjerene na smanjenje emisija tijekom životnog ciklusa, kao što je ekološki dizajn. Trebalo bi poticati održive obrasce potrošnje omogućavanjem održivih i cjenovno pristupačnih alternativa za potrošače te informiranjem i podizanjem svijesti.

Klimatski cilj za 2040. i doprinos uklanjanja ugljika putem zemljišta i putem tehnologije

Iako većina delegacija još nije zauzela stajalište o točnoj razini budućeg klimatskog cilja za 2040., nekoliko delegacija slaže se da EU treba na vrijeme postaviti ambiciozan cilj. Nekoliko drugih delegacija zahtijevalo je veću jasnoću u pogledu socijalnih i gospodarskih učinaka preporučenog cilja. Potreba za povećanim uklanjanjem ugljika u budućnosti općenito je prepoznata, ali neke su delegacije upozorile da se pri određivanju cilja ne bi trebalo previše oslanjati na uklanjanje, bilo da je riječ o tehnološkom ili prirodnom uklanjanju, zbog različitih nesigurnosti. Neke delegacije istaknule su i potrebu da se uzme u obzir pitanje odobravanja javnosti. Nekoliko delegacija naglašava ulogu obnovljivih izvora energije kao temelja energetske tranzicije, dok nekoliko drugih naglašava potrebu za poštovanjem načela tehnološke neutralnosti. Nekoliko delegacija naglasilo je i da je važno da EU odluči o domaćem cilju kako bi mogao priopćiti ažurirani nacionalno utvrđeni doprinos znatno prije konferencije COP30, u skladu s Pariškim sporazumom.

Potreba za cjelovitim pristupom u poljoprivrednom sektoru

S obzirom na važnost osiguravanja sigurnosti opskrbe hranom kao njegove primarne funkcije, poljoprivrednom sektoru potreban je cjelovit pristup kako bi se potaknula održiva proizvodnja hrane, uključujući ravnotežu između proizvodnje i potrošnje hrane, uz nove mogućnosti, među ostalim doprinos biogospodarstvu i uklanjanju ugljika. Takav integrirani pristup trebao bi uključivati i upravljanje rizicima i mjere ublažavanja te uzeti u obzir potrebu da se osigura konkurentnost sektora i pravedan dohodak za poljoprivrednike. Politike bi trebale poboljšati otpornost sektora i osigurati poticaje za smanjenje emisija, a da se pritom uzme u obzir socioekonomski učinak na poljoprivrednike.

Pitanja za ministre i ministrice:

- *Na koji bi način trebalo osmisliti klimatski cilj EU-a za 2040. i okvir za razdoblje nakon 2030., uzimajući u obzir predanost Unije konkurentnoj tranziciji prema klimatskoj neutralnosti, uz istodobno pružanje prilika za jačanje vodećeg položaja industrije i poticanje pravedne i poštene tranzicije?*
 - *Kako se na najbolji način mogu mobilizirati mjere usmjerene na potražnju u kontekstu okvira za razdoblje nakon 2030., uključujući veću kružnu upotrebu materijala te ekonomiju suradnje i mobilnost, u cilju nadopunjavanja mogućnosti tehnološkog smanjenja, čime bi se smanjile potrebe za ulaganjima i troškovi za društvo?*
-